

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : D1/1/E.C.G.-99/4 (Menfi Tespit)

Karar Sayısı : 99-26/233-141

Karar Tarihi : 27.05.1999

A- TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

İl. Başkan : Prof. Dr. M. Tamer MÜFTÜOĞLU

Üyeler : Mehmet Zeki UZUN, Dr. Kemal EROL,
Nejdet KARACEHENNEM, Mustafa PARLAK, A. Ersan GÖKMEN, R. Müfit SONBAY,
Kubilay ATASAYAR, Murat GENCER

B- RAPORTÖRLER: E.Cenk GÜLERGÜN, Mustafa M.ÖZKARABÜBER,
Hilal YILMAZ

C- BAŞVURUDA BULUNAN: - Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği

D- TARAFLAR: - Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği

4. Cad. No: 169 Bahçelievler - Ankara

- Gübre Fabrikaları T.A.Ş.

Kasap sok. No:22 Esentepe - İstanbul

E- DOSYA KONUSU: Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği'nin kimyevi gübre alım ihalesinde, ihaleye katılma şartlarından olan geçici ve kesin teminat mektubu verme zorunluluğunun, hisselerinin %83'üne sahip olduğu Gübre Fabrikaları T.A.Ş.'ne uygulanmamasına yönelik hükmünden dolayı kimyevi gübre ihale şartnamesine menfi tespit belgesi verilmesi talebi.

F- DOSYA EVRELERİ: Kurum Kayıtlarına 13.10.1998 tarih, 3305 sayı ve 16.2.1999 tarih, 504 sayı ile giren başvuru üzerine, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4, 6 ve 8. maddeleri uyarınca yapılan inceleme sonucunda düzenlenen 17.5.1999 tarih ve D1/1/E.C.G.-99/4 sayılı Menfi Tespit Ön İnceleme Raporu 25.5.1999 tarih, REK.0.05.00.00/38 sayılı Başkanlık önergesi ile 99-26 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

G- RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği'nin Gübretaş'ın sermayesinin yarısından fazlasına sahip olması, yöneticilerinin aynı zamanda Gübretaş'ın Yönetim Kurulu'nda çoğunluğu oluşturacak şekilde bulunması ve böylece yönetimde hak sahibi olmasına bağlı olarak, Birliğin ve Gübretaş'ın ekonomik birlik sergilediği, dolayısıyla Gübretaş'tan kesin ve geçici teminat mektubu istenilmemesi sonucunu doğuracak şartname maddesinin, grup içi işlem olarak değerlendirilerek 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. maddesine aykırılık oluşturmadığı ve ayrıca söz konusu şartname maddesinin "eşit koşullardaki teşebbüsler arasında ayrımcılık" anlamına gelmeyeceğinden Kanun'un 6. maddesi çerçevesinde hakim durumun kötüye kullanılmasının söz konusu olmaması nedeniyle, Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği'nin

Kimyevi Gübre İhale Şartnamesi'ne aynı Kanun'un 8. maddesi uyarınca menfi tespit belgesi verilmesinde herhangi bir sakınca bulunmadığı düşünülmektedir.

H- İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

1. Taraflar

1.1 Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği (TTKKMB)

Tarım Kredi Kooperatifleri, 1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu'nda; üreticilerin "aralarında ekonomik menfaatlerini korumak ve özellikle meslek ve geçimleriyle ilgili ihtiyaçlarını sağlamak amacıyla karşılıklı yardım ilkesine dayanan ve tüzel kişiliği olan değişir ortaklı, değişir sermayeli" bir kuruluş olarak tanımlanmaktadır. Merkezi Ankara'da bulunan Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği'ne bağlı 16 bölge birliği ve bu birliklere bağlı il, ilçe, kasaba ve köylerde 2.500'ü aşkın kooperatifi bulunmaktadır. Faaliyetlerinin başlıcalarını; ana tarımsal girdiler olan gübre, tarımsal araç ve gereç, zirai mücadele ilaçları, yem, tohumluk, hayvancılık vb. konuların yanı sıra çeşitli yan girdilerin tedariki oluşturmaktadır.

1.2. Gübre Fabrikaları Türk Anonim Şirketi (Gübretaş)

Gübretaş, 1953 yılında gübre üretmek amacıyla kurulan kamu tüzel kişiliğini haiz bir kuruluştur. Şirketin İskenderun ve Yarımca'da olmak üzere iki adet tesisi bulunmaktadır.

Şirketin başlıca ortakları ve sermaye payları aşağıdaki gibidir:

Ortaklar	Pay(%)
TKKMB	83.85
T. Zirai Donatım Kurumu	0.14
Marmarabirlik	0.21
Pankobirlik	0.33
Antbirlik	0.02
Konya Şeker Fab. A.Ş.	0.07
Çukobirlik	0.11
Diğer	15.27
Toplam	100.00

2. Yapılan Tespitler ve Hukuki Değerlendirme

TKKMB, 1999 yılı Kimyevi Gübre İhale Şartnamesi'nin IV.C.4. bölümünde bahsedilen geçici teminat ve VIII. bölümünde bahsedilen kesin teminat mektubu verme zorunluluğunu Gübretaş'a uygulamaması hususunda menfi tespit belgesi verilmesi talebinde bulunmuştur. Birliğin ihale şartnamesinin anılan bölümlerinde; Tarım Kredi Kooperatifleri Teşkilatı'nın %51 ve daha yukarı ortaklık payına sahip olduğu isteklilerden geçici ve kesin teminat alınmayacağı belirtilmektedir.

Dosya mevcudu bilgi ve belgelerden; TTKKMB'nin ve alt teşkilatının (bölge birlikleri, kooperatifler) ortaklarının tarımsal mamul üreticileri olduğu, bu üreticilerin

de 4054 sayılı Kanun'un 3. maddesinde, "*Piyasada mal veya hizmet üreten, pazarlayan, satan gerçek ve tüzel kişilerle, bağımsız karar verebilen ve ekonomik bakımdan bir bütün teşkil eden birimleri*" olarak tanımlanan teşebbüs kavramına uyduğu, aynı maddede teşebbüs birliğinin; "*Teşebbüslerin belirli amaçlara ulaşmak için oluşturduğu tüzel kişiliği haiz ya da tüzel kişiliği olmayan her türlü birlikleri*" olarak tanımlandığı, TTKKMB'nin de, 1581 sayılı kuruluş Kanununa göre, üyelerinin ekonomik menfaatlerini korumak ve özellikle meslek ve geçimlerini sağlamak amacıyla bir tüzel kişilik olarak kurulduğu, dolayısıyla TTKKMB'nin bir teşebbüs birliği olduğu anlaşılmıştır. Ancak, başvuruya konu olan ve TTKKMB'nin kimyevi gübre alımını içeren işlem, anılan Birliğin Kanun'un 3. maddesi çerçevesinde bir teşebbüs olarak gerçekleştirdiği faaliyetine ilişkindir.

Kanun'un 4. maddesi, "*Belirli bir mal veya hizmet piyasasında doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran yahut doğurabilecek nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmalar, uyumlu eylemler ve teşebbüs birliklerinin bu tür karar ve eylemleri hukuka aykırı ve yasaktır*" şeklinde düzenlenmiştir. Ancak, bir anlaşma veya uyumlu eylem, *teşebbüsler arasında* gerçekleştirildiği takdirde, Kanun'un 4. maddesi çerçevesinde değerlendirilebilecektir. Ayrıca, Kanun'un 3. maddesindeki teşebbüs tanımından, ekonomik faaliyetleri sırasında piyasada bağımsız karar veremeyen gerçek ve tüzel kişilerin, birbirinden ayrı hukuki kişilikleri olsa dahi, pay sahipliği ve karar alma süreçlerini etkileyebilme gücü bakımından kontrolü altında buldukları gerçek veya tüzel kişilerle birlikte ekonomik bir bütün oluşturdukları ve tek bir teşebbüs sayılmaları gerektiği anlaşılmaktadır.

Bu çerçevede, piyasada mal alım ve pazarlama faaliyetinde bulunan TTKKMB'nin Gübretaş'ın sermayesinin yarısından fazlasına sahip olması, yöneticilerinin aynı zamanda Gübretaş'ın yönetim kurulunda çoğunluğu oluşturacak şekilde bulunması, diğer bir ifadeyle yönetimde hak sahibi olması gözönüne alındığında, TTKKMB ile Gübretaş'ın Kanun'un 3. maddesine göre aralarında ekonomik bütünlük bulunan tek bir teşebbüs olarak değerlendirilmesi gerektiği kanaatine varılmıştır. Dolayısıyla, iki ayrı teşebbüsün olmadığı, ekonomik bütünlük arzeden bir teşebbüsün bulunduğu söz konusu durumda, Kanun'un 4. maddesinde aranan, ihlalin "*teşebbüsler arası*" anlaşma, karar ya da uyumlu eylem suretiyle yapılmış olması şartının gerçekleşmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Kanun'un "*Hakim Durumun Kötüye Kullanılması*" başlıklı 6. maddesinde, "*Bir veya birden fazla teşebbüsün ülkenin bütününde ya da bir bölümünde bir mal veya hizmet piyasasındaki hakim durumunu tek başına yahut başkaları ile kötüye kullanması*" hukuka aykırı ve yasak olarak ifade edilmiş, "*eşit durumdaki alıcılara aynı ve eşit hak, yükümlülük ve edimler için farklı şartlar ileri sürerek, doğrudan veya dolaylı olarak ayrımcılık yapılması*" na ilişkin (b) bendi, kötüye kullanma halleri arasında sıralanmıştır. Gübretaş'ın bağımsız bir teşebbüs olmadığı, TTKKMB'nin yavru şirketi olduğu, bu nedenle Kanun'un 3. maddesine göre aralarında ekonomik bütünlük bulunan tek bir teşebbüs olarak değerlendirildiği, dolayısıyla diğer satıcılarla eşit durumda bulunmadığı dikkate alındığında, anılan Birliğin yavru şirketinden geçici ve kesin teminat mektubu istememesine yönelik işlemin, Kanun'un 6. maddesi (b) bendi kapsamında bir ayrımcılık oluşturmayacağı kanaatine varılmıştır.

İ- SONUÇ

Yukarıda yer verilen değerlendirmeler ve tespitler doğrultusunda; Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği'nin kimyevi gübre alım ihalesinde, ihaleye katılma Şartlarından olan geçici ve kesin teminat mektubu verme zorunluluğunun, hisselerinin %83'ne sahip olduğu Gübre Fabrikaları T.A.Ő.'ne uygulanmamasına yönelik hükmü içeren kimyevi gübre ihale Şartnamesine 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4, 6 ve 7. maddelerine aykırı olmaması nedeniyle aynı Kanun'un 8. maddesi gereğince talep edilen menfi tespit belgesinin verilmesine, OYBİRLİğİ ile karar verilmiŐtir.